

зрадник, здатний на бридкі вчинки (наприклад згвалтування Рогнеди на очах її батьків). Після 988 р. Володимир перевтілюється в мудрого та справедливого державного діяча, що опікується про щастя та процвітання своєї країни, клопочеться про бідних та голодних і до того ж є взірцем усіх чеснот та досконалості. Українська дослідниця Н. Яковенко вказує на певний парадокс, що ховається у джерелах. Так, візантійські пам'ятки виразно зафіксували навернення Аскольда у 60-х роках IX ст., але майже не коментують офіційного запровадження християнства при Володимирі Святославичі. Натомість руські літописи про прийняття нової віри Аскольдом взагалі «не знають», зате підносять до рівня догмату роль Володимира. Намагаючись пояснити цю «змову мовчання», дослідники припускають, що історія «Володимирового хрещення» була внесена до літописних текстів аж через сто років після події – наприкінці XI ст. Своєю чергою, вона спиралася на кілька попередніх сказань 40-х років XI ст., котрі виникли як публіцистичні твори, що переслідували мету довести незалежність Руської церкви від Візантійської, для якої у цій схемі відведена скромна роль пасивного взірця.

Як підсумок нашого маленького дослідження зауважимо. На початку доповіді ми лише підняли цікаві, на нашу думку питання, відповіді на які дуже важко знайти у сучасній історіографії. Старі легенди відносно християнства на українських землях кочують через століття і різні суспільства (імперське, радянське, сучасне українське). Незважаючи на вагому критику професійними істориками всього легендарного процесу проникнення християнства до Русі, підручники і сьогодні зберігають міфи неподоланими. Можливо подолання цієї неперервної традиції, як це пропонують деякі сучасні українські дослідники (вищеназвана Н. Яковенко, П. Толочко), дозволить нашому суспільству отримати новий ракурс у цих без применшення цивілізаційних питаннях.

Зайцева Ю. А.

ХДАДМ

МЕЦЕНАТСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ГЕТЬМАНА І. МАЗЕПИ

Процес формування і розвитку української художньої культури в XIV - XVII ст. протікав у вкрай складній суспільних і політичних обставинах, в наслідок чого у XVI ст. утворилася Запорізька Січ, яка, виникнувши в якості форпосту, перегороджувала шлях татарам і стала найважливішим опорним пунктом народно-визвольного руху, сприяла підйому культурного життя. Релігійність і духовність були надзвичайно вагомими критеріями відбору при входженні до козацького середовища, своєрідною візитною карткою, само ідентифікацією козака як православного християнина і українця. Козаки за власні кошти утримували різні інституції при монастирях, а також цілі церковні парафії, робили значні матеріальні внески у храми, прихожанами яких себе вважали. Органічною складовою багатогранної діяльності української козацької еліти було те, що зараз звично називаємо меценатством. Політика в сфері культурі, сприяла діяльності художників, літераторів, укладенню бібліотек, широкому будівництву. Суть діяльності полягала зовсім не в благодійності як такої: це був скоріше громадський обов'язок.

Один з найбільш неоднозначних діячів України - гетьман Іван Мазепа був видатним меценатом. Меценатство Мазепи - це внутрішня потреба культурної людини. Від самого початку свого правління Іван Мазепа виявив себе як покровитель української національної культури. Певною мірою він продовжував традицію, закладену в першій чверті XVII ст. козацьким гетьманом Петром Конашевичем-Сагайдачним.

Більшість київських церков в стилі українського бароко, які досі не втратили своєї краси, були побудовані або відновлені за кошти Мазепи. Серед з них Києво-Печерська лавра, Михайлівський монастир, Чернігівський Троїцько-Іллінський та інші. Однією з ознак гетьманського престижу була наявність фамільного монастиря - одного або декількох. У часи найбільшого економічного підйому XVII - початку XVIII в. гетьмани могли протегувати одночасно декільком монастирям, Мазепа допомагав більшості відбудованих ним. На одній із старовинних панегіричних гравюр був зображений герб Івана Мазепи і його самого в бойовому спорядженні і шість величних храмів, які він збудував. Це свідчить, що для його сучасників було зрозуміло значення його культурницької діяльності.

Мазепу називали "ктитором преславної академії Могило-Мазеповіянської". Саме завдяки його зусиллям київський колегіум отримав статус вищого навчального закладу та став іменуватися академією. Гетьман не шкодував для цього навчального закладу грошей, тому був його офіційним опікуном.

Мазепа зробив із Батурина європейський центр. Аристократія, духовенство, науковці, письменники і художники вихваляли його за те, що поставив Україну так високо. А коли прийшов його кінець, багато чого з створеного ним було знищено. Тому слідів по ньому так мало; зате ті, що дійшли до нас, є доказом, який культ панував довкола його особи.

Епоха правління Мазепи в історії держави на Лівобережжі, знаменує найвищий розквіт діяльності нової української еліти, до якої належала перш генеральна, полкова і сотенна старшина, її створення держави визначили хід української історії XVIII ст.

Косогова Я.Д.
НТУ «ХПІ»

ХАРКІВСЬКИЙ КОЗАЦЬКИЙ ПОЛК В ІСТОРІЇ М. ХАРКОВА

Вивчення історії свого краю є одним із найважливіших чинників формування національної свідомості народу. Історія будь-якого міста нерозривна з історією його мешканців. Протягом декількох століть більшу частину населення Харківщини складали козаки з їх родинами. Проте, про існування слобідського козацтва відомо не кожному. Питання заснування міста Харкова не втрачає своєї актуальності та залишається у полі зору науковців. Саме слобідське козацтво має пряме відношення до заснування нашого міста, а численні організації прокозацького спрямування діють а рамках сучасного міста.

В період XVII-XVIII ст. населення Харківщини склали дві хвилі переселенців: російська та українська (Наддніпрянина, Правобережжя, зокрема Чернігівщина). Російську хвилю у більшості представляли військові із сім'ями, яких відрядила Москва задля охорони своїх кордонів. Також причиною переселення стали послаблення та привілеї, які Московсь-